

**МОНИТОРИНГ НА ОСТАТЪЦИ ОТ ВЕТЕРИНАРНОМЕДИЦИНСКИ
ПРОДУКТИ И ЗАМЪРСИТЕЛИ В ЖИВИ ЖИВОТНИ И ХРАНИ ОТ
ЖИВОТИНСКИ ПРОИЗХОД В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ ЗА 2016 г.**

РЕЗЮМЕ

Материалът е изготвен на базата на доклад на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ), който отразява резултатите от проведения от държавите-членки (ДЧл) на Европейски съюз (ЕС) мониторинг на остатъци от ветеринарномедицински продукти (ВМП), за незаконна употреба на забранени и неразрешени субстанции, наличие на замърсители от незаразен характер в живи животни, храни и продукти от животински произход за консумация от хора, за 2016 г.

Обобщените в доклада резултати изразяват нивото на безопасност на храните от животински произход, в обхвата на приложимото към програмата европейско законодателство¹.

Данните от мониторинга² на ВМП през 2016 г. показват висока степен на съответствие с изискванията на специфичното законодателство на ниво ЕС.

За 2016 г., процентът на несъответстващи резултати в целеви проби³, се е оказал 0.31%, на база 369 262 бр. проби от посочената категория проби. Тази

¹ Регламент (ЕО) № 37/2010 определя *MRLs* за остатъци от ВМП в животни за добив на храни и продукти от животински произход за консумация от хора; Регламент на Комисията (ЕО) № 396/2005 определя *MRLs* за пестициди във или върху храни и фуражи от растителен и от животински произход; Регламент (ЕО) № 1881/2006 посочва максимално допустими граници за наличие на определени замърсители в продукти от животински произход; Директива на Съвета 96/23/ЕО за мерките за контрол на определени субстанции и остатъци от тях; Решение на Комисията 97/747/ЕО посочва нивата и честотата на вземане на проби при определени продукти от животински произход.

² Изследвани са били 710 000 бр. проби; данни са получени от 27 от общо 28 държави-членки на ЕС. Докладвани са общо 369 262 бр. целеви проби и 21 350 проби взети при съмнение, съгласно Директива на Съвета 96/23/ЕО. В допълнение, изследвани са 316 152 бр. проби, взети в рамките на други програми, разработени като национално законодателство и 4 074 бр. проби, взети при внасяне от трети държави.

³ **Целеви проби**, тук, означава проби, които се вземат с цел проверка за незаконно третиране (както е дефинирано в Закона за ветеринарномедицинската дейност) на животни или за спазване на фиксирани в законодателството максимално допустими стойности на остатъци (над *MRLs*) от лекарствени ВМП или

стойност попада в границите от 0.25% до 0.37%, рамка в която се е движил този процент през последните девет години.

В сравнение с резултатите от последните години, през 2016 г., броят на несъответствията при химични замърсители – **по-специално тежки метали**, са показали по-висок процент, съпоставен с останалите групи субстанции. За 2016 г. се наблюдава спад на несъответстващите проби за наличие на **лактони на резирциловата киселина**⁴, **микотоксини** и **тиреостатици**.

На база 10-годишен период на наблюдение, най-висока се е оказала честота на несъответстващи проби при **нестероидни противовъзпалителни средства**, а най-ниска – при **антибактериални субстанции**⁵.

ОБОБЩЕНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ МОНИТОРИНГОВАТА ПРОГРАМА НА ЕС ЗА 2016 г.

Направените заключения се базират на Доклад за резултатите от мониторинга на ВМП и други субстанции в живи животни и храни от животински произход за 2016 г.^{6,7} и показват общата картина, получена след обобщаване на данните от националните мониторингови програми на държавите-членки на ЕС. Република България също е предоставила данните от изпълнение на националната си мониторингова програма за

регулирани замърсители от незаразен характер. **Разликата между целевите и пробите взети на случаен принцип** се състои в това, че първите се вземат от групи животни (вид, пол, възраст, категория), при които вероятността от откриване на остатъци е най-висока, докато при втория – с цел събиране на данни за оценка, примерно за експозиция на определена субстанция на консуматорите.

⁴ **Лактони на резирциловата киселина** – показват наличие в проби на хормонално активни съединения. Има две възможни причини за наличието им: умишлено влагане на произведени от човека субстанции с хормонално действие или наличие поради замърсяване с гъбички, които продуцират хормонално активни вещества.

⁵ Тук се включват: beta-lactams, tetracyclines, macrolides, aminoglycosides, sulphonamides and quinolones

⁶ <https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2903/sp.efsa.2018.EN-1358>

⁷ **Забележка:** За улеснение, в забележката следва списък на групи и подгрупи, за които се отнасят данните. **ГРУПА А** - (Субстанции с анаболен ефект): А1 – Стилбени, стилбенови производни, техни соли и естери; А2 – Тиреостатици; А3 – Стероиди; А4 – Лактони на резорцинова киселина; А5 – Бета-агонисти; А6 – Забранени за употреба при животни за добив на храни субстанции; **ГРУПА В** (ветеринарномедицински продукти и замърсители): **В1** – Антибактериални субстанции, сулфонамиди, вкл. квинолони; **В2** – Други ветеринарномедицински лекарствени субстанции: а) Противопаразитни; б) Противокочидийни; в) Карбамати и пиретроиди; д) Седативи; е) Нестероидни противовъзпалителни; ф) Други фармакологично активни субстанции; **В3** – Други субстанции и замърсители от околната среда: а) Фосфороорганични съединения, вкл. Полихлорирани бифенили; б) Фосфороорганични; в) Химични елементи; д) Микотоксини; е) Багрила; ф) Други.

контрол на остатъци от ВМП и замърсители за 2016 г. (НМПКО), както е предвидено съгласно чл. 62, ал. 3 от Закона за ветеринарномедицинската дейност.

Данните за изпълнението на мониторинговата програма се подават в управлявана от Европейската комисия платформа. Според ЕОБХ, видът в който се изисква предоставянето им и начинът, по който биват обработвани, предполага редица ограничения и не позволява задълбочен анализ. Органът по безопасност на храните е пояснил в какво се състоят проблемите в предходни свои доклади от 2010 г. – 2017 г., като е изброил причините, които водят до трудности с анализа на данните и в свои препоръки по отношение на пестициди. В доклада е подчертано, че ЕОБХ продължава да поддържа тези препоръки като допълва, че те се отнасят не само за пестициди, но и за всички други химични елементи и съединения, които се следят в програмата за мониторинг на остатъци от ВМП и замърсители.

Поради това, ЕОБХ изказва мнение, че данните в доклада следва да се приемат с внимание и да не се прави извод, че общите заключения отразяват картината на несъответствията, характерни за конкретни ДЧл.

Мониторингът обхваща различни видове и категории животни: **едри преживни животни, свине, овце и кози, коне, домашни птици, зайци, дивеч от ферми, дивеч, аквакултури, и животински продукти: мляко, яйца и мед.**

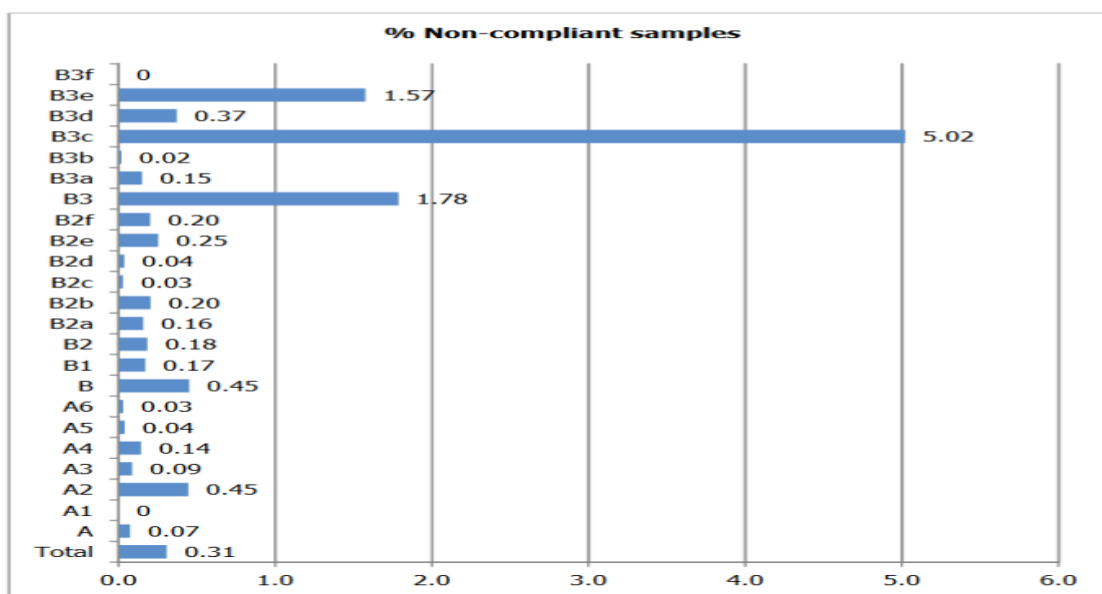

Figure 1: Percentage of non-compliant samples in each substance group

На фиг. 1 (Процент на несъответстващи проби по подгрупи субстанции) са онагледени обобщените резултати от мониторинга в обхвата на мониторинговата

програма на територията на ЕС за 2016 г., на база на които е направена следващата по-долу разбивка по групи и подгрупи:

ГРУПА А:

- **A1** – били са установени несъответстващи проби за стилбени и стилбенови производни⁸;

- **A2** – тиреостатици – 0.45% несъответстващи проби, основно за *thiouracil*, като вероятно това се дължи на наличие във фуражи на големи количества кръстоцветни растения;

- **A3** – 0,09% от пробите са били несъответстващи (всички за анаболни стероиди); на изискванията проби са докладвани при говеда (n = 9; 0.04%), прасета (n = 21; 0.19%), овце и кози (n = 3; 0.33%)⁹, и аквакултури (n = 1; 0.31%);

- **A4** – група на лактоните на резорциловата киселина: 0.14% от пробите не отговарят на изискванията за зераланон и неговите производни; несъответстващи проби са били установени при едри преживни животни – 0.20%, свине – 0.08%, овце и кози – 1.05%;

- **A5** – бета-агонисти, общо са установени 0.04% несъответстващи проби, като при едри преживни животни – 0.06%, при овце и кози – 0.05% и при прасета – 0,02%;

- **A6** – забранени субстанции са открити в 0,03% от пробите; установените вещества са **хлорамфеникол (n = 12), нитроимидазоли (n = 4) и нитрофурани (n = 10)**;

- **B1** – антибактериални средства – 0.17% от всички проби, анализирани съгласно Директива 96/23 / ЕО, са несъответстващи на изискванията; при коне и в мед е установена най-висока честота на несъответстващи проби за антибактериални средства (общо, за двете матрици – 0.80%);

- **B2** – „други ВМП“, най-голям е делът на несъответстващи проби за нестероидни противовъзпалителни средства (**B2e**) – 0,25%; несъответстващи проби, общо 0,14%; при овце и кози – 1,28%, коне – 0,74%, домашни птици – 0,22%, мляко – 0,29% и дивеч, отглеждан във ферми – 1,69%; несъответстващи проби за противопаразитни (**B2a**) са докладвани при едри преживни животни – 0,07%, свине – 0,06%, овце и кози – 0,83%, коне – 1,21%, аквакултури – 0,53% и мляко – 0,06%; несъответстващи проби за кокцидиостатици (**B2b**) се съобщават при прасета – 0,04%, домашни птици – 0,12%, в

⁸ Тези съединения представляват синтетични аналози на природни хормонални субстанции, техни соли и естери.

⁹ За кортикостероиди, несъответстващите резултати за разрешени субстанции са отчетени в подгрупа "други фармакологично активни вещества" (B2f).

яйца – 0,81% и зайци – 0,59%; считано **от 2009 г.** се наблюдава значително намаляване на честотата на несъответстващите проби за кокцидиостатици (**B2b**) при домашни птици, като за основна причина се изтъква осведомеността и мерките, които са били предприети по прилагането на Директива 2009/8/ЕО на Комисията за определяне на максимални нива на неизбежен пренос на кокцидиостатици в нецелеве фуражи; докладвани са несъответстващи проби за карбамати и пиретроиди (**B2c**): при едри преживни животни – 0,10% и при домашни птици – 0,06%; несъответстващи проби има за седативи (**B2d**) при едри преживни животни – 0,06%, свине – 0,02% и домашни птици – 0,56%; несъответстващи проби са докладвани за "други" фармакологично активни вещества (**B2f**) при говеда – 0.34%, коне – 0.53%, домашни птици – 0.17% и в яйца – 1.21%;

- **B3** – „други субстанции и замърсители на околната среда“, в категорията „химични елементи“ (**B3c**) **се наблюдава най-висок общ процент несъответстващи на критериите проби – 5,02%, като най-често се открива кадмий, олово, живак и мед;** докладвани са несъответстващи проби за хлороорганични съединения (**B3a**) – 0.15% и за фосфоорганични съединения (**B3b**) – 0.02%; за микотоксини (**B3d**) са докладвани несъответстващи проби при говеда (n = 1; 0,09%), свине (n = 10; 0,53%), овце и кози (n = 1; 0,57%) и мляко (n = 10; 0,60%): установено е наличие на зеараленон и негови производни, охратоксин А, афлатоксин В1 и афлатоксин М1; наличието на багрила (**B3e**) в пробите от аквакултури е 1,57%, който резултат е съпоставим с установените несъответстващи резултати за предходните 9 години, а именно, от 1,14% до 2,2%: намерени са **малахитгрюн, леукомалахитгрюн, кристалвиолет и левкокристалвиолет;** по отношение на "други" субстанции (**B3f**) не се съобщават несъответстващи проби.

През 2016 г. общата честота на несъответстващите проби (0,31%) е сравнима с предходните 9 години (0,25% - 0,37%)¹⁰.

ЗАКЛЮЧЕНИЯ

1. По отношение на химични елементи (B3c, основно метали), може да бъде направен извод, че за 2016 г., докладваната честота на несъответстващи резултати е подобна на тази, наблюдавана през 2014 г. и 2015 г.;

¹⁰ По-горе в текста е посочена базата, на която са изчислени посочените тук проценти.

2. Като е взет предвид 10-годишен период на наблюдение, през 2016 г. са съобщени най-висок процент несъответстващи резултати за нестероидни противовъзпалителни средства (B2e) и най-ниски честоти при антибактериални субстанции (B1);

3. По отношение на тиреостатици (A2), лактони на резорцилова киселина (A4) и микотоксини (B3d), се наблюдава понижаване на процента на несъответстващи резултати, в сравнение с последните години;

4. За останалите групи вещества не се наблюдават значителни вариации през последните 10 години;

5. Прави впечатление, че 50% от пробите, взети при съмнение са насочени за изследване за субстанции с анаболен ефект и за забранени субстанции (A), а 60% са взети за ВМП и замърсители. Тези данни подсказват и най-често предполагагани от инспекторите нарушения.

Забележка: Резултатите от изпитване на проби, взети от живи животни и суровини и/или храни от животински произход при граничен контрол, се докладват от ДЧЛ във връзка със системата *TRACES* и чрез *RASFF* и не са включени в този материал.

Източник:

<https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.2903/sp.efsa.2018.EN-1358>

Материали със сходно съдържание може да бъдат намерени на следния линк:
www.corhv.government.bg

ИЗГОТВИЛ: Д-Р МАРИНА ЗАГОРОВА

ДИРЕКЦИЯ „ОЦЕНКА НА РИСКА ПО ХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА“ – ЦОРХВ

Дата: 04.07.2018 г.